

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

گروه مشاوره

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره گرایش شغلی

مقایسه رشد مسیر شغلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و

دانشجویان ایرانی دانشگاه واترلو کانادا

استاد راهنما:

دکتر ایران باغبان

دکتر محمدرضا عابدی

استاد مشاور:

دکتر فاطمه بهرامی

پژوهشگر:

نرگس کرمانی

تیرماه ۱۳۹۰

کلیه حقوق مالی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری‌های
ناشی از تحقیق موضوع این پایان‌نامه متعلق به دانشگاه اصفهان
است.

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی

گروه مشاوره

پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره گرایش شغلی خانم نرگس کرمانی

تحت عنوان

مقایسه رشد مسیر شغلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و

دانشجویان ایرانی دانشگاه واترلو کانادا

در تاریخ ۹۰/۴/۷ توسط هیات داوران زیر بررسی و با درجه عالی تصویب نهایی رسید.

امضاء

با مرتبه علمی دانشیار

دکتر ایران باغبان

۱- استاد راهنمای پایان‌نامه

امضاء

با مرتبه علمی دانشیار

دکتر محمدرضا عابدی

۲- استاد راهنمای پایان‌نامه

امضاء

با مرتبه علمی دانشیار

دکتر فاطمه بهرامی

۳- استاد مشاور پایان‌نامه

امضاء

با مرتبه علمی دانشیار

دکتر مریم فاتحی‌زاده

۴- استاد داور داخل گروه

امضاء

با مرتبه علمی استادیار

دکتر احمد عابدی

۵- استاد داور خارج از گروه

امضای مدیر گروه

مدو پاس وردکاریتارا ه ه و ووم از پاش مرات.
 ان رسا از رسا دیی آغاز قد و ازمان سوات ایدین
 آن ش نرا دا . رسا ، مرم و اساید اهدری ایود و نشان ل
 رام و ووباقد و ش از اتاد . مرکار خام در ان بابان و اتاد زاناب
 آ می در مرد رضا عاری بانا . می دلا و . می بند . می ن راعم و و ورو
 واره را ما و راه شای کاره امام و ال پیمان ودهار .
 عا قات ز ش باد . و ن ا ر ات باد .
 با و و اوان در روارم عا ا ن آ و ت چو زرق ، اتاد را
 مام و و رزم .
 و پاس یان مع و ای و ما د و زو بام ره ی انارش ل ترا و ووم
 و رار و دلمان بارش . می بان را ن آ و ت .
 و قدم مرم ، ناه نام بار کاری و ای و ت ق ویا ورن وود .

تقدم

ۛ نراورا از امام حامرو مورعان و لاصابا مان (ع)

صدف ان . نان نرو ولانان اقدرا ت مرم دارم از قدم آن ماش...

چکیده

رشد مسیر شغلی عبارت است از یک فرایند مادام‌العمر، پیوسته و پیش‌رونده که از ابتدای کودکی مهمترین بخش مسیر زندگی فرد را دربرمی‌گیرد و تشکیل شده از سه عامل خودآگاهی، کشف و طرح‌ریزی. افراد در اثر تعامل با محیط پیرامون به خودآگاهی دست می‌یابند و رغبت‌ها، استعدادها، ارزش‌ها، توانایی‌ها و ناتوانایی‌های خود را شناسایی می‌کنند. به کشف محیط می‌پردازند و با بررسی مناسب آن به طرح‌ریزی زندگی آینده خود مبادرت می‌ورزند. در این میان محیط پیرامون و داده‌هایی که در جهت این رشد فراهم می‌کند از نقش به‌سزایی برخوردار خواهد بود. این مطالعه به بررسی مقایسه رشد مسیر شغلی دانشجویان ایرانی در مقطع تحصیلات تکمیلی در محیط‌های فرهنگی و اجتماعی دو کشور ایران و کانادا پرداخته است. با توجه به برآورد حجم نمونه از طریق نمونه‌گیری مقدماتی، تعداد ۱۲۰ نفر دانشجوی ایرانی مشغول به تحصیل در مقطع تحصیلات تکمیلی دانشگاه واترلو کانادا انتخاب شدند و نتایج بدست آمده با نمونه ۱۱۰ نفر از دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان مقایسه شد. آزماینده‌ها در سه زمینه، به وسیله پرسشنامه‌هایی تحت عناوین: ویژگی‌های دموگرافیک و تجربیات دانشگاه، آزمون خودآگاهی مسیر شغلی و فرم کوتاه رشد مسیر شغلی مورد مقایسه قرار گرفتند. نتایج نشان می‌دهد که رشد مسیر شغلی (خودآگاهی، کشف و طرح‌ریزی) دانشجویان مورد مقایسه متفاوت است ($p=0/000$). بین نمره رضایت از تجربیات دانشجویان دانشگاه اصفهان و دانشجویان ایرانی دانشگاه واترلو تفاوت معنادار وجود دارد ($p=0/000$) و نهایتاً نتایج مربوط به آزمون فرضیه سوم حاکی از آن است که رضایت از تجربیات دانشگاه با نمره رشد مسیر شغلی (خود آگاهی، کشف و طرح‌ریزی) در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان رابطه ای ندارد ($p=0/696$) در حالی که بین رشد مسیر شغلی دانشجویان ایرانی دانشگاه واترلو کانادا با تجربیات آن‌ها در دانشگاه رابطه معنادار وجود دارد ($p=0/000$). نتایج نشان دادند که دانشجویان ایرانی دانشگاه واترلو کانادا در مقایسه با هم‌تایان خود در دانشگاه اصفهان، در تمامی متغیرهای مورد بررسی، به طور معناداری رشد بالاتری را در نشان می‌دهند. این نتایج حاکی از تأثیرات قابل توجه محیط بر رشد مسیر شغلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی است. این یافته‌ها نشان‌دهنده آن است که تأثیرات محیطی مانند کیفیت آموزشی دانشگاه واترلو و زیرساخت‌های محیط زندگی بر دانشجویانی با فرهنگ و زمینه قومی مشابه، که در دو محیط آموزشی و اجتماعی متفاوت زندگی می‌کنند. از لحاظ رشد مسیر شغلی در وضعیت متفاوتی قرار می‌گیرند.

کلیدواژه‌ها: رشد مسیر شغلی، خودآگاهی، کشف، طرح‌ریزی مسیر شغلی، رضایت از تجربیات دانشگاه

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات پژوهش

۱-۱	مقدمه	۱
۲-۱	شرح و بیان مسأله	۲
۳-۱	اهمیت و ارزش تحقیق	۴
۴-۱	اهداف تحقیق	۴
۵-۱	فرضیه‌های پژوهش	۵
۶-۱	تعریف اصطلاحات و مفاهیم	۵
۱-۶-۱	تعاریف مفهومی	۵
۱-۱-۶-۱	رشد مسیر شغلی	۵
۲-۱-۶-۱	خودآگاهی مسیر شغلی	۵
۳-۱-۶-۱	کشف مسیر شغلی	۵
۴-۱-۶-۱	طرح‌ریزی مسیر شغلی	۶
۵-۱-۶-۱	رضایت از تجربیات دانشگاه	۶
۲-۶-۱	تعاریف عملیاتی	۶
۱-۲-۶-۱	رشد مسیر شغلی	۶
۲-۲-۶-۱	خودآگاهی مسیر شغلی	۶
۳-۲-۶-۱	کشف و طرح‌ریزی مسیر شغلی	۶
۴-۲-۶-۱	رضایت از تجربیات دانشگاه	۶

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۱-۲	رشد مسیر شغلی چیست؟	۷
۲-۲	تاریخچه رشد مسیر شغلی	۸
۳-۲	نظریه‌های رشد مسیر شغلی	۹
۱-۳-۲	تاریخچه نظریه‌های رشد مسیر شغلی	۱۰
۲-۳-۲	نظریه گینزبرگ و همکاران	۱۰
۳-۳-۲	نظریه سوپر	۱۲
۱-۳-۳-۲	مدل مراحل زندگی	۱۶

عنوان	صفحه
۲-۳-۳-۲ مدل تاقدیسی	۱۷
۲-۳-۴-۲ نظریه گادفردسون	۱۸
۲-۳-۵-۲ دیدگاه فرد غوطه‌ور در محیط	۲۰
۲-۴-۴-۲ ابعاد رشد مسیر شغلی	۲۲
۲-۴-۱-۴-۲ خودآگاهی مسیر شغلی	۲۲
۲-۴-۱-۴-۲ تکنیک‌های سنجش خودآگاهی مسیر شغلی	۲۴
۲-۴-۱-۲-۲ ابعاد خودآگاهی مسیر شغلی	۲۵
۲-۴-۱-۲-۱-۴-۲ شناخت جسمی و گرایشات فردی	۲۶
۲-۴-۱-۲-۲-۲ ارزش‌ها	۲۶
۲-۴-۱-۲-۳-۲ مهارت‌ها	۲۸
۲-۴-۱-۲-۴-۲ علایق یا رغبت‌ها	۲۹
۲-۴-۱-۲-۵-۲ استعدادها	۳۱
۲-۴-۱-۲-۵-۱-۴-۲ معرفی هوش‌های نه گانه	۳۲
۲-۴-۱-۲-۶-۲ شخصیت	۳۷
۲-۴-۱-۲-۶-۱-۴-۲ نظریه مایرز-بریگز	۳۷
۲-۴-۱-۲-۷-۲ سایر فاکتورها	۴۰
۲-۴-۱-۲-۷-۱-۴-۲ فرهنگ	۴۱
۲-۴-۱-۲-۷-۲-۲ جنسیت	۴۱
۲-۴-۱-۲-۷-۳-۲ خانواده و افراد مهم دیگر	۴۲
۲-۴-۱-۳-۱-۴-۲ نقش خودآگاهی در رشد مسیر شغلی	۴۲
۲-۴-۲-۴-۲ کشف مسیر شغلی	۴۵
۲-۴-۱-۲-۴-۲ حمایت اجتماعی و کشف مسیر شغلی	۴۶
۲-۴-۲-۲-۲ صلاحیتها در مرحله کشف	۴۷
۲-۴-۳-۴-۲ طرح‌ریزی مسیر شغلی	۴۸
۲-۴-۱-۳-۴-۲ الگوهای پیش‌بینی	۵۰
۲-۵-۲ عوامل موثر بر رشد مسیر شغلی	۵۲
۲-۵-۱-۵-۲ انسان - محیط	۵۲
۲-۵-۱-۱-۵-۲ روانشناسی فرد - محیط	۵۲

عنوان	صفحه
۶-۲ رشد مسیر شغلی و موسسات آموزش عالی	۵۸
۷-۲ پژوهش‌های خارجی	۶۱
۸-۲ مروری فصل دوم	۶۵
فصل سوم: روش پژوهش	
۱-۳ مقدمه	۶۶
۲-۳ طرح کلی پژوهش	۶۶
۳-۳ جامعه آماری	۶۷
۴-۳ حجم نمونه و روش نمونه گیری	۶۷
۵-۳ ابزارها	۶۸
۱-۵-۳ پرسشنامه بررسی ویژگی‌های دموگرافیک و تجربیات دانشگاه	۶۸
۲-۵-۳ آزمون خودآگاهی مسیر شغلی	۶۸
۳-۵-۳ رشد مسیر شغلی (پرسشنامه رشد مسیر شغلی استرالیا)	۶۹
۶-۳ روش اجرای پژوهش	۷۰
۷-۳ روش تجزیه و تحلیل آماری	۷۰
فصل چهارم: تحلیل داده‌ها	
۱-۴ مقدمه	۷۱
۲-۴ آمار توصیفی	۷۲
۳-۴ آمار استنباطی	۹۴
فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری	
۱-۵ مقدمه	۱۰۳
۲-۵ بحث در یافته‌های پژوهش	۱۰۳
۳-۵ محدودیت‌های پژوهش	۱۰۸
۴-۵ پیشنهادهای پژوهشی	۱۰۸
۵-۵ پیشنهادهای کاربردی	۱۰۹
پیوست ۱	۱۱۰
منابع و مأخذ	۱۲۲

فهرست شکل‌ها

عنوان	صفحه
شکل ۱-۲: نمایه رنگین کمانی زندگی/شغل، شش قانون دوره زندگی.....	۱۶
شکل ۲-۲: مدل چند بخشی رشد مسیر شغلی.....	۱۸
شکل ۳-۲: نقشه نظام‌های زیست بوم شناسی.....	۲۱
شکل ۱-۴: توزیع فراوانی جنسیت.....	۷۲
شکل ۲-۴: توزیع فراوانی گروه‌های سنی.....	۷۳
شکل ۳-۴: توزیع فراوانی وضع تاهل.....	۷۴
شکل ۴-۴: توزیع فراوانی نوع زندگی.....	۷۶
شکل ۵-۴: توزیع فراوانی تحصیلات دانشگاهی والدین.....	۷۷
شکل ۶-۴: توزیع فراوانی رضایت از سالن مطالعه.....	۷۸
شکل ۷-۴: توزیع فراوانی رضایت از امکانات امانت گرفتن کتاب و منابع.....	۷۹
شکل ۸-۴: توزیع فراوانی دسترسی به منابع مورد نیاز.....	۷۹
شکل ۹-۴: توزیع فراوانی رضایت از امکانات دسترسی به وب.....	۸۰
شکل ۱۰-۴: توزیع فراوانی رضایت از دسترسی به منابع مرجع.....	۸۰
شکل ۱۱-۴: توزیع فراوانی رضایت از امکانات دسترسی به منابع دانشگاه‌های دیگر.....	۸۱
شکل ۱۲-۴: توزیع فراوانی رضایت از دروس.....	۸۲
شکل ۱۳-۴: توزیع فراوانی رضایت از اساتید.....	۸۲
شکل ۱۴-۴: توزیع فراوانی استفاده از کامپیوتر برای تحقیق.....	۸۳
شکل ۱۵-۴: توزیع فراوانی دسترسی آسان به کامپیوتر.....	۸۴
شکل ۱۶-۴: توزیع فراوانی تعداد کتب درسی ملزم به مطالعه.....	۸۵
شکل ۱۷-۴: توزیع فراوانی تعداد کتب درسی پیشنهادی یا مرتبط با تحقیق.....	۸۶
شکل ۱۸-۴: توزیع فراوانی تعداد کتب غیر درسی مورد مطالعه.....	۸۶
شکل ۱۹-۴: توزیع فراوانی تعداد مقاله یا گزارش‌های نوشته شده.....	۸۷
شکل ۲۰-۴: توزیع فراوانی ارزیابی از کیفیت تیم تحقیقاتی.....	۸۸
شکل ۲۱-۴: توزیع فراوانی ارزیابی رضایت از تجهیزات آزمایشگاهی.....	۸۹
شکل ۲۲-۴: توزیع فراوانی میزان ساعت کار دارای درآمد در هفته.....	۹۰
شکل ۲۳-۴: توزیع فراوانی نوع محیط کاری.....	۹۱
شکل ۲۴-۴: توزیع فراوانی رغبت به انتخاب مجدد دانشگاه.....	۹۲

عنوان	صفحه
شکل ۴-۲۵: مقایسه رشد مسیر در اصفهان و واترلو کانادا.....	۹۵
شکل ۴-۲۶: مقایسه خود آگاهی در اصفهان و واترلو کانادا.....	۹۷
شکل ۴-۲۷: مقایسه کشف در اصفهان و واترلو کانادا.....	۹۸
شکل ۴-۲۸: مقایسه طرح در اصفهان و واترلو کانادا.....	۹۹
شکل ۴-۲۹: مقایسه تجربیات در اصفهان و واترلو کانادا.....	۱۰۰

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲: وظایف رشد حرفه‌ای سوپر.....	۱۴
جدول ۲-۲: چرخه و باز چرخه‌ی وظایف رشدی فراخوانی زندگی.....	۱۵
جدول ۱-۴: توزیع فراوانی جنسیت.....	۷۲
جدول ۲-۴: توزیع فراوانی گروه‌های سنی.....	۷۳
جدول ۳-۴: توزیع فراوانی وضعیت تاهل.....	۷۴
جدول ۴-۴: توزیع فراوانی مدت اقامت.....	۷۵
جدول ۵-۴: توزیع فراوانی نوع زندگی.....	۷۶
جدول ۶-۴: توزیع فراوانی تحصیلات دانشگاهی والدین.....	۷۷
جدول ۷-۴: توزیع فراوانی رضایت بخشی امکانات کتابخانه.....	۷۸
جدول ۸-۴: توزیع فراوانی رضایت بخشی دروس و اساتید.....	۸۱
جدول ۹-۴: توزیع فراوانی استفاده از کامپیوتر و دسترسی آسان به کامپیوتر.....	۸۳
جدول ۱۰-۴: توزیع فراوانی کتاب‌های مورد مطالعه و تعداد مقالات نوشته شده.....	۸۵
جدول ۱۱-۴: توزیع فراوانی ارزیابی کیفیت تیم تحقیقاتی.....	۸۷
جدول ۱۲-۴: توزیع فراوانی رضایت از تجهیزات آزمایشگاهی.....	۸۹
جدول ۱۳-۴: توزیع فراوانی میزان ساعت کار دارای درآمد در هفته.....	۹۰
جدول ۱۴-۴: جدول توزیع فراوانی نوع محیط کاری.....	۹۱
جدول ۱۵-۴: توزیع فراوانی رغبت به انتخاب مجدد دانشگاه.....	۹۲
جدول ۱۶-۴: مقدار آلفای کرونباخ برای کشف.....	۹۳
جدول ۱۷-۴: مقدار آلفای کرونباخ برای کشف.....	۹۳
جدول ۱۸-۴: مقدار آلفای کرونباخ برای کشف و طرح ریزی.....	۹۳
جدول ۱۹-۴: مقدار آلفای کرونباخ برای خودآگاهی.....	۹۳
جدول ۲۰-۴: بررسی روایی برای پرسش نامه خودآگاهی.....	۹۴
جدول ۲۱-۴: آماره‌های توصیفی رشد مسیر شغلی به تفکیک محل تحصیل.....	۹۴
جدول ۲۲-۴: آزمون لون برای بررسی همگونی واریانس رشد مسیرشغلی.....	۹۵
جدول ۲۳-۴: نتایج آزمون مقایسه میانگین برای رشد مسیرشغلی.....	۹۵
جدول ۲۴-۴: آماره‌های توصیفی خودآگاهی به تفکیک محل تحصیل.....	۹۶
جدول ۲۵-۴: آزمون لون برای بررسی همگونی واریانس خود آگاهی.....	۹۶

عنوان	صفحه
جدول ۴-۲۶: نتایج آزمون مقایسه میانگین برای خود آگاهی	۹۶
جدول ۴-۲۷: آماره‌های توصیفی کشف به تفکیک محل تحصیل	۹۷
جدول ۴-۲۸: آزمون لون برای بررسی همگونی واریانس کشف	۹۷
جدول ۴-۲۹: نتایج آزمون مقایسه میانگین برای کشف	۹۸
جدول ۴-۳۰: آماره‌های توصیفی طرح به تفکیک محل تحصیل	۹۸
جدول ۴-۳۱: آزمون لون برای بررسی همگونی واریانس طرح	۹۹
جدول ۴-۳۲: نتایج آزمون مقایسه میانگین برای طرح	۹۹
جدول ۴-۳۳: آماره‌های توصیفی تجربیات به تفکیک محل تحصیل	۱۰۰
جدول ۴-۳۴: آزمون لون برای بررسی همگونی واریانس تجربیات	۱۰۰
جدول ۴-۳۵: نتایج آزمون مقایسه میانگین برای تجربیات	۱۰۰
جدول ۴-۳۶: ارتباط تجربیات و رشد مسیر به تفکیک محل تحصیل	۱۰۱

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱ مقدمه

رشد شغلی عبارت است از یک فرایند مادام‌العمر، پیوسته و پیش‌رونده، که از ابتدای کودکی مهمترین بخش مسیر زندگی فرد را دربرمی‌گیرد و تشکیل شده است از سه عامل خودآگاهی، کشف و طرح‌ریزی. هوکسترا^۱، ۲۰۱۱، ص ۱۵۹). در حقیقت رشد یک فرآیند است که از ابتدای مسیر زندگی فرد شروع می‌شود و تا واپسین لحظات عمر او ادامه خواهد یافت. کار در زندگی بیشتر بزرگسالان نقش محوری دارد. شغل فرد عامل اصلی در داستان زندگی اوست و تا حد زیادی تعیین‌کننده امید و ناامیدی در زندگی است. از طریق کار شیوه‌هایی که فرد، هویت فردی اش را ابراز می‌کند آماده شده و منابع مالی جمع‌آوری می‌گردد (زونکر^۲، ۱۳۸۸). افراد در اثر تعامل با محیط پیرامون به خودآگاهی دست می‌ابند و رغبت‌ها، استعدادها، ارزشها، توانایی‌ها و ناتواناییهای خود را شناسایی میکنند. به کشف محیط میپردازند و با بررسی مناسب آن به طرح‌ریزی زندگی آینده خود مبادرت می‌ورزند. در این میان محیط پیرامون و داده‌هایی که در جهت این رشد فراهم میکند از نقش به‌سزایی برخوردار خواهد بود. بدون شک محیط غنی‌تر با فراهم کردن امکانات و شرایط مختلف افراد خود را

1- Hoekstra
2- Zunker

در زمینه رشد یاری خواهد کرد. و از سوی دیگر آگاهی از سطح از رشدی کنونی و نقاط قوت و ضعف گامی موثر در جهت رشد مناسب تر است.

۱-۲ شرح و بیان مسأله

رشد مسیر شغلی عبارت است از: فرآیندهای روانی- رفتاری و نیز عوامل متنی در طول عمر شخص که بر شغل و زندگی وی تاثیر گذار هستند (نیلز^۱، ۲۰۰۲). به عبارت دیگر رشد مسیر شغلی از یک مجموعه عوامل کلی روانی، جامعه‌شناختی، آموزشی، اقتصادی و فاکتورهای شانسی تأثیر می‌پذیرد که ماهیت و اهمیت شغل را در طول عمر فرد تعیین می‌کند (نیلز، ۲۰۰۲). رشد مسیر شغلی از شکل‌گیری فعالانه هویت شغلی درونی و رشد برجستگی شغلی بیرونی ناشی می‌شود (هوکسترا^۲، ۲۰۱۰). بدین ترتیب، رشد مسیر شغلی شامل ایجاد خودآگاهی از قوانین زندگی^۳، کشف ارزشهای^۴ خود و طرح‌ریزی شغلی^۵ در شخص می‌باشد (نیلز، ۲۰۰۲).

مهمترین عوامل تاثیر گذار در رشد مسیر شغلی ایجاد خودآگاهی از قوانین حاکم بر زندگی فرد می‌باشد. خودآگاهی شخصی در سطح شکل‌گیری عبارت است از تشکیل یک شبکه جامع در فرد که کلیه وابستگی‌های مفهوم خود را به صورت مفاهیم صفتی شامل می‌شود و شخصیت فرد را توصیف می‌کند (سندراف^۶، ۲۰۰۲). دومین عامل مهم کشف محیط پیرامون و تمامی اطلاعاتی که فرد در فرآیند مسیر شغلی خود بدان نیازمند است و سومین عامل طرح‌ریزی عمل و فعالیت و برنامه‌ریزی برای استفاده از منابع موجود است. فرد در این حالت می‌تواند به بهترین وجه از امکانات خود برای رسیدن به هدف‌هایش استفاده کند. او دیگر تنها رویاپردازی نمی‌کند بلکه به دنبال شغل می‌رود. نسبت به کشف ارزش‌های خود و واقعیت موجود در دنیای خارج به بینش دست پیدا کرده است. واقع‌بینی در او شکل گرفته و رغبت‌ها و تمایلاتش را محدود ساخته و حتی گاه خود را به صورت تصویری یا واقعی در برخی مشاغل آزموده است (سوپر^۷، ۱۹۵۷).

مقایسه رشد مسیر شغلی افراد در گروه‌ها شرایط مختلف کاری و فرهنگی و اجتماعی و بررسی تفاوت‌های ساختاری اجتماعی در غالب متغیرهای کنترلی بحث بسیار با اهمیت در مطالعه رشد مسیر شغلی است (زانگ^۸، ۲۰۰۷).

-
- 1- Niles
 - 2- Hoekstra
 - 3- Life- role self concepts
 - 4- Values expression
 - 5- Career pattern
 - 6- Sendorpf
 - 7- Super
 - 8- Zhang

از آنجا که به نظر می‌رسد که افراد در جوامع مختلف رشد مسیر متفاوتی را تجربه کنند. بدین ترتیب می‌توان می‌توان این طور استنباط کرد که یکی از عوامل موثر در جهت رسیدن افراد به رشد مسیر شغلی، علل و عوامل اجتماعی هستند که در قرار گرفتن فرد در مسیر رشد مناسب برای دستیابی به خودآگاهی، کشف دنیای کار و طرح‌ریزی مناسب نقش موثری را بر عهده دارند (زانگ ۲۰۰۷).

پژوهش حاضر درصدد مقایسه وضعیت رشد مسیر شغلی جوانان تحصیلات تکمیلی در دو جامعه ایران و کانادا است. به این ترتیب در این پژوهش تاثیر محیط تحصیل در داخل و یا خارج از کشور بر متغیر رشد مسیر شغلی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. دانشجویان تحصیلات تکمیلی به طور بالقوه برجسته‌ترین و تاثیرگذارترین قشر جوان یک جامعه محسوب می‌شوند. دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در خارج از کشور از نظر فرهنگ و ملیت و سابقه تحصیل در سیستم آموزشی ایران تا مقطع کارشناسی با دانشجویان مشغول به تحصیل در داخل کشور در شرایط یکسان هستند. و متغیر تاثیرگذار تغییر شرایط زندگی و تحصیل در یک کشور متفاوت در مقطع تحصیلات تکمیلی است. پژوهش سعی بر این دارد تاثیر این عامل را بر رشد مسیر شغلی دانشجویان بسنجد و با دانشجویان مشغول به تحصیل در مقطع تحصیلات تکمیلی در داخل کشور مقایسه کند.

دانشگاه واترلو^۱ به عنوان یکی از خوشنام‌ترین دانشگاه‌های کانادا^۲ در سالهای اخیر مورد بیشترین استقبال از جانب نخبگان علمی کشور برای ادامه تحصیل قرار گرفته است و در حال حاضر بیش از ۵۰۰ دانشجوی ایرانی در رشته‌های مهندسی و علوم پایه و علوم انسانی در آن دانشگاه مشغول به تحصیل می‌باشند. دانشگاه اصفهان هم به عنوان یکی از قدیمی‌ترین دانشگاه‌های ایران و از دانشگاه‌های مادر در علوم پایه، مهندسی و علوم انسانی واقع شده در قلب صنعت و هنر ایران، اهمیت فوق العاده در صنعت و علوم انسانی بازی می‌کند.

با داشتن مقیاس و معیار مناسب از وضعیت رشد مسیر شغلی دانشجویان و مقایسه کارآمد آن با گروه مشابه در شرایط متفاوت، می‌توان به آگاهی مناسبی از وضعیت رشد مسیر شغلی جوانان بدست آورد. منجر به موفقیت فردی بیشتر و بالطبع آن رشد و پیشرفت جامعه خواهد بود. همچنین که می‌تواند نقش مفید و مؤثری در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی امکانات برای رشد کشور ایفا کند، و در تصمیم‌گیری‌های آگاهانه‌تر و کارآمدتر مفید فایده باشد.

1- University of Waterloo

۲- به نقل از نشریه کانادایی و به نقل از سایت رسمی دانشگاه واترلو مورخه ۱۰ نوامبر ۲۰۱۰.

۳-۱ اهمیت و ارزش تحقیق

همان‌طور که بیان شد شغل و انتخاب مسیر شغلی مناسب جزء لاینفک زندگی بشر در همه عصرها بوده است. انتخاب مناسب و آگاهانه شغل از ابتدایی‌ترین روزهای هوشیاری انسان آغاز می‌شود، زمانی که به برخی امور توجه بیشتری نشان می‌دهد و استعدادها را خود در قبال دنیای پیرامون را رفته‌رفته آشکار می‌کند. در این میان علاوه بر استعدادها بالقوه فیزیولوژیک، تنوع شخصیت محیط و متغیرهای رفتاری نقش بارزی در انتخاب‌های شغلی آینده فرد ایفا می‌کنند (راجرز^۱، ۲۰۱۱) و نقش مؤثری در بارور شدن فرد ایفا می‌کند. رشد و تحصیل از کودکی آغاز شده و تا پایان عمر به گونه‌های مختلف ادامه خواهد داشت لیکن در این میان مراکز آموزش رسمی نقش مهم‌تری در شکل‌گیری و رشد مسیر شغلی ایفا خواهند کرد. یکی از مهمترین مراکز آموزش تحصیلات تکمیلی در دانشگاه است. دانش‌آموختگان مقاطع تحصیلات تکمیلی نه تنها در رشد شخصی خود بلکه در رشد و پیشرفت جامعه نقش مهم و به‌سزایی ایفا خواهند کرد. در این میان سنجش این امر که این دانشجویان تا چه حد رشد مسیر شغلی را با موفقیت طی کرده‌اند و از خودپنداره حرفه‌ای مناسبی برخوردارند و ویژگی‌ها و شرایط دانشگاه تا چه اندازه در این امر دخیل است، می‌تواند امری مهم و ضروری باشد. به این منظور، دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و همچنین دانشجویان ایرانی تحصیلات تکمیلی دانشگاه واترلو کانادا از لحاظ میزان رشد مسیر شغلی و خودپنداره حرفه‌ای مورد بررسی و مقایسه قرار خواهند گرفت. فرایند رشد مسیر شغلی در میان دانشجویان بررسی خواهد شد و همچنین مقایسه‌ای برای شناخت تأثیر محیط در این امر صورت خواهد پذیرفت. نتایج این تحقیق با شناسایی عوامل مؤثر بر این مسئله، به افزایش خودآگاهی مسیر شغلی و رشد مسیر شغلی و بالطبع برنامه‌ریزی مناسب‌تر در توسعه کشور کمک خواهد کرد.

۴-۱ اهداف تحقیق

هدف اول- مقایسه رشد مسیر شغلی (خود آگاهی، کشف و طرح‌ریزی) دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشجویان ایرانی دانشگاه واترلو کانادا.

هدف دوم- مقایسه تجربیات دانشگاه در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشجویان ایرانی دانشگاه واترلو کانادا.

هدف سوم- رابطه رضایت از تجربیات دانشگاه و رشد مسیر شغلی (خود آگاهی، کشف و طرح‌ریزی) دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشجویان ایرانی دانشگاه واترلو کانادا.

۱-۵ فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول- رشد مسیر شغلی (خود آگاهی، کشف و طرح‌ریزی) دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشجویان ایرانی دانشگاه واترلو کانادا متفاوت است.

فرضیه دوم- بین نمرات تجربیات دانشگاه در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشجویان ایرانی دانشگاه واترلو کانادا تفاوت وجود دارد.

فرضیه سوم- رضایت از تجربیات دانشگاه با نمره رشد مسیر شغلی (خود آگاهی، کشف و طرح‌ریزی) در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه اصفهان و دانشجویان ایرانی دانشگاه واترلو کانادا رابطه دارد.

۱-۶ تعریف اصطلاحات و مفاهیم

۱-۶-۱ تعاریف مفهومی

۱-۶-۱-۱ رشد مسیر شغلی

رشد شغلی عبارت است از یک فرایند مادام‌العمر، پیوسته و پیش‌رونده، که از ابتدای کودکی مهمترین بخش مسیر زندگی فرد را در بر میگیرد. و تشکیل شده از سه عامل خود آگاهی، کشف و طرح‌ریزی (هو کستر^۱، ۲۰۱۱، ص ۱۵۹).

۱-۶-۱-۲ خود آگاهی مسیر شغلی

به عنوان درک نسبتاً کامل و صحیح فرد از شرایط و ویژگیهای فردی خود و محیط اطرافش تعبیر می‌شود. خود آگاهی به مفاهیم واقعی و دقیق از علایق، ارزشها، تواناییها، محدودیتها و اولویتهای سبک زندگی فرد بازمی‌گردد (کالانان^۲، ۲۰۰۶، ص ۷۰۹).

۱-۶-۱-۳ کشف مسیر شغلی

عبارت است از درگیری و اشتیاق فرد به جستجو و جمع‌آوری اطلاعات پیرامون خود و محیط اطراف به صورت هدفمند برای کسب اطلاعات مفید از منابع مختلف برای روشن کردن اهداف و برنامه آینده در جهت دستیابی به رشد مسیر شغلی (کالانان، ۲۰۰۶، ص ۱۰۴).

۴-۱-۶-۱ طرح‌ریزی مسیر شغلی

طرح‌ریزی مسیر شغلی عبارت است از ترکیب عوامل تصمیم‌گیری مسیر شغلی، باور به خودکارآمدی و تعیین اهداف و برنامه‌ها به صورت پیشرفته به این ترتیب که فرد به چه میزان در مورد برنامه‌های آینده اش فکر برنامه‌ریزی کرده است (راجرز، ۲۰۱۱، ص ۱۶۵).

۵-۱-۶-۱ رضایت از تجربیات دانشگاه

ویژگی‌ها، شرایط و امکانات دانشگاه که چه تسهیلاتی را در اختیار دانشجویان قرار می‌دهد و دانشجویان تا چه اندازه از شرایط دانشگاه راضی هستند.

۲-۶-۱ تعاریف عملیاتی

۱-۲-۶-۱ رشد مسیر شغلی

نمره رشد مسیر شغلی در این پژوهش از جمع نمرات کل به دست آمده از پرسشنامه رشد مسیر شغلی استرالیا (کرید، ۲۰۰۴) و نمره پرسشنامه خودآگاهی مسیر شغلی (مولف ساخته) بدست می‌آید.

۲-۲-۶-۱ خودآگاهی مسیر شغلی

خود آگاهی مسیر شغلی در این پژوهش از طریق نمره بدست آمده از پرسشنامه مؤلف ساخته به منظور سنجش خودآگاهی مسیر شغلی دانشجویان محاسبه می‌شود.

۳-۲-۶-۱ کشف و طرح‌ریزی مسیر شغلی

نمره بدست آمده از فرم کوتاه سنجش رشد مسیر شغلی استرالیا (کرید، ۲۰۰۴).

۴-۲-۶-۱ رضایت از تجربیات دانشگاه

رضایت از تجربیات دانشگاه در این پژوهش از طریق نمره بدست آمده از پرسشنامه کوتاه تجربیات دانشجویان در دانشگاه بدست آمده است (پیس، ۲۰۰۷).